

Salut, desenvolupament i religió

- La posició del Papa influirà negativament en el resultat del combat contra la mort i la pobresa

JOSEP BORRELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 22.03.09

Per als vius i per als morts, la sida és bàsicament una malaltia africana. Dels 33 milions de persones contaminades per la sida, gairebé el 70% viuen a l'Àfrica subsahariana. Allà moren tres de cada quatre dels dos milions de les víctimes que provoca anualment. I africans són més del 90% dels nens que neixen portant la malaltia.

En diversos països africans l'extensió de la sida planteja un greu problema per al seu creixement. La mortalitat que causa anul·la la millora en l'esperança de vida, delma la mà d'obra disponible, especialment a les regions rurals, debilita l'estalvi i crea l'enorme càrrega social d'11 milions d'orfes.

Així, la sida contribueix a aquest "patiment desproporcionat" del continent africà que el Papa va denunciar a l'arribar al Camerun, davant el qual "cap cristià pot ser insensible". Però abans d'aterrar a Yaoundé, va creure oportú reforçar l'oposició de l'Església a qualsevol forma de contracepció. En particular, a la utilització del preservatiu que, segons Sa Santedat, no únicament no resol el problema, sinó que l'agreuja. Només l'abstinència, va dir, és la solució per aturar l'avanç d'aquesta mortal malaltia.

Al considerar que la utilització del preservatiu "agreuja" el problema, el papa Benet XVI ha anat més enllà de la doctrina de l'Església en matèria

de contracepció. A l'Àfrica tindrà el recolzament dels sectors més conservadors, religiosos i culturals. Les seves paraules reforçaran l'actitud dels que rebutgen la protecció profilàctica en les relacions sexuals. I faran molt més difícil la feina dels que miren de combatre l'extensió de la sida, tant dels governs com dels treballadors socials i sanitaris. Especialment, en països com Uganda, Ruanda i el Senegal, que han fet de la lluita contra la sida una de les seves prioritats polítiques i que desenvolupen una intensa campanya d'extensió de l'ús dels preservatius.

La posició del Papa influirà negativament en el resultat d'un combat contra la mort i la pobresa que està lluny de guanyar-se. Els preservatius són cars i no tots els governs poden recolzar-ne la distribució gratuïta. Alguns països no han tingut fins ara clara consciència de la urgència de frenar l'avanç de la malaltia, que s'estén de manera molt diferent. A l'Àfrica austral --Zimbabue, Botswana, Zàmbia--, els emigrants que treballen a les mines són contaminats per la prostitució i estenen la malaltia cap als seus llocs d'origen. La pobresa no deixa de reduir l'edat de la iniciació sexual de les joves, i a Kenya i Etiòpia la prostitució fa esclatar l'epidèmia. En països com Nigèria i el Camerun, al principi no gaire afectats, el creixement és exponencial. Als països en guerra, les dones són especialment vulnerables (60% dels seropositius són dones), ja que estan exposades a la violència sexual dels combatents o a les difícils condicions de la tornada a la vida civil de la població desmobilitzada.

TOT AIXÒ SE sap, de la mateixa manera que se sap que la sida constitueix una de les hipoteques més grans per al desenvolupament de l'Àfrica. Però, per al Papa, l'important és el dogma, i la solució només es

pot basar en una cosa tan irreal en aquestes circumstàncies socioeconòmiques com és la castedat i l'abstinència. Sense anar tan lluny com el filòsof Friedrich Nietzsche, que considerava la castedat com un crim contra la naturalesa, no hi ha un sol responsable de la salut pública a l'Àfrica que pensi que amb l'ideal catòlic de la castedat es pot aturar la sida.

Ningú ha pretès mai que l'ús del preservatiu sigui la solució. Però la immensa majoria de les organitzacions que lluiten contra l'epidèmia, incloent-hi les catòliques, el consideren un instrument fonamental de prevenció. Al afirmar que el seu ús "agreuja" el problema, el Papa es comporta d'una manera irresponsable i fa més rígida encara una doctrina que alguns esperaven que fos més flexible. Per això, molts dels que treballen en l'ajuda al desenvolupament s'han sentit consternats per aquesta posició papal. Entre d'altres, la ministra belga de la Salut, que considera que amb aquesta posició el Papa contribueix a desmantellar l'esforç d'anys de prevenció i posa en perill moltes vides humanes.

PERÒ HI HA altres actituds del Papa que provoquen consternació. En una recent carta, lamenta "els errors d'apreciació i de comunicació" que han envoltat la seva decisió d'aixecar l'excomunió als bisbes integristes seguidors de monsenyor Lefebvre, opositor aferrissat al Concili Vaticà II, entre ells Richard Williamson, notori negacionista de l'Holocaust.

Es va fer pública el dia abans de la seva trobada amb el Gran Rabí d'Israel en un intent de tancar la crisi oberta per aquesta decisió. Però no hi ha cap referència a una altra decisió polèmica: la del bisbe de Recife d'excomunicar la mare d'una nena de 9 anys violada pel seu sogre i embarassada de dos bessons, i tots els metges de l'equip que van

realitzar un avortament terapèutic plenament legal en un país tan restrictiu en matèria d'avortament com és el Brasil.

Un drama familiar en un medi d'extrema pobresa on se solen produir aquests abusos sexuals i on l'avortament està molt mal vist. La rebel·lió de la mare contra l'entorn social per salvar la vida de la seva filla, en les condicions previstes per la llei, rep com a resposta l'excomunió. En nom del dret a la vida, el Vaticà recolza la decisió d'aquest bisbe, que va substituir Helder Câmara, el bisbe dels pobres, i que va liquidar la seva herència progressista.

Un dret que el discurs del papa a l'Àfrica ha posat greument en perill.

* President de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu.